

Сошников А.О.Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова
Національної академії наук України»

МІЖНАРОДНІ СПОНСОРИ ВІЙНИ ТА ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ: ВІД КОНКРЕТНОГО КЕЙСУ ДО СИСТЕМНИХ РІШЕНЬ

Стаття присвячена вивченню впливу віднесення окремих компаній до категорії «міжнародні спонсори війни» на здійснення процедур публічних закупівель.

Вивчено позиції Національного агентства з запобігання корупції, Міністерства економіки України, Антимонопольного комітету України щодо можливості здійснення закупівель за публічні кошти, товарів, які були вироблені міжнародним спонсором війни.

Проаналізовано Рішення Комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель №13037-р/пк-пз від 18 серпня 2023 року.

Аргументовано, що дохід компаній, визнаних міжнародними спонсорами війни, за рахунок публічних коштів є неприпустимим. В умовах збройної агресії росії, держава повинна розробити дієві запобіжники не допуску компаній, проти яких хоч і не застосовані санкційні обмеження, але вони визнані міжнародними спонсорами війни

Визнання компанії міжнародним спонсором війни не є частиною санаційної політики. Практику віднесення до «міжнародних спонсорів війни» можна розглядати додатковим інструментом «м'якого покарання» за діяльність, а іноді бездіяльність міжнародної компанії, що дозволяє посилити вже діючу санкційну політику.

Українське законодавство не містить будь-яких обмежень щодо закупівлі продукції виробленої міжнародним спонсором війни. Доцільно законодавчо унормувати дане питання, через розширення підстав для відхилення тендерної пропозиції учасника процедури закупівлі.

Принципи публічних закупівель – є основою системи публічних закупівель, замовники повинні користуватися ними у практичній діяльності, але замовник не може не враховувати національні інтереси.

Враховуючи російсько-українську війну та наслідки російського повномасштабного вторгнення, необхідно визнати за замовниками право самостійно встановлювати додаткові вимоги, які можуть захистити національні інтереси та не спровокувати обмеження конкуренції (якщо відповідні правовідносини повноцінно не врегульовані на законодавчому рівні).

Ключові слова: закупівля, ланцюги поставок, відповідальний бізнес, міжнародні спонсори війни, публічні закупівлі, санкційна політика, соціальна справедливість, державне регулювання, публічні інтереси, приватні інтереси.

Постановка проблеми. Збройна агресія росії проти України вплинула на різні сфери суспільних відносин, зокрема і на ринок публічних закупівель. Держава намагається адаптувати свою систему публічних закупівель до цих викликів. Так, вже досить тривалий час окремим компаніями, до яких запроваджений санкційний режим заборонено брати участь у процедурах закупівель.

Останнім часом в інформаційному полі почало використовуватися нова категорія «міжнародні спонсори війни». Здебільшого замовники і учасники процедур закупівель не мають чіткого уявлення щодо наслідків віднесення компаній до зазначеної категорії при проведенні процедур закупівель. А після Рішення Комісії

Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель №13037-р/пк-пз від 18 серпня 2023 року, в якому орган оскарження визнав за замовником право встановлювати вимогу щодо неможливості поставки товарів, виробник чи володілець відповідної торгової марки, визнаний міжнародним спонсором війни, позиція представників замовників та учасників закупівель розділилась на тих хто підтримує, і тих хто не погоджується з цим рішенням. Вже найближчим часом все більше учасників закупівельного процесу та замовників почнуть відчувати наслідки визнання компаній міжнародними спонсорами війни, в тому

числі і через несприйняття суспільством закупівель таких товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблематики публічних закупівель, зокрема і в умовах воєнного стану присвячувались дослідження зарубіжних та вітчизняних науковців: В. Малолітневої, В. Русіна, М. Галушака, О. Галушака, Т. Кужди, А. Шушпана, Є. Кильницької, С. Глухової В., Т. Колодяжної та інших. Участь у процедурах закупівель офіційних представників міжнародних компаній, визнаних міжнародними спонсорами війни чи закупівля товарів, вироблених міжнародними спонсорами війни у науковій літературі не розглядалось. Це зумовлено досить не тривалою практикою віднесення тих чи інших компаній до зазначеної категорії.

Мета статті – розглянути вплив віднесення окремих компаній до категорії «міжнародні спонсори війни» на здійснення процедур публічних закупівель.

Виклад основного матеріалу. Національне агентство з запобігання корупції (далі – НАЗК) було розроблено та розміщено для публічного перегляду перелік міжнародних спонсорів війни. Необхідно підкреслити, що підстави для внесення міжнародних компаній до цього переліку нормативно не закріплено, як і ведення відповідного переліку прямо не передбачено актами законодавства. Однак, НАЗК проголошуються наступні умовні критерії, якими він і керується при віднесенні компаній до міжнародних спонсорів війни:

- іноземне (окрім російської федерації) походження компанії;
- здійснення бізнесу на міжнародному рівні (як правило – це можуть бути відомі бренди), присутність на ринках декількох держав;
- надання непрямої підтримки окупаційним військам росії (зокрема, через поповнення податками федерального чи місцевого бюджету, постачання важливих товарів (на які ще не поширюються санкційні обмеження), сприяння російській пропаганді (наприклад, ЗМІ чи конкретним представникам російської пропаганди), мобілізаційній кампанії).

Додатковими (необов'язковими) підставами віднесення до категорії міжнародних спонсорів війни може бути:

- а) відсутність офіційних публічних заяв про вихід з російського ринку та/або навпаки наявність заяви з обґрунтуванням рішення залишатися в росії;
- б) наявність ознак збільшення присутності в росії (наприклад, збільшення виробничих

потужностей, збільшення кількості відповідної продукції, поширення торгівельної мережі тощо) чи та/або зростання прибутку від початку повномасштабного вторгнення, що може бути зумовлено послаблення конкурентної складової, внаслідок виходу інших компаній з ринку, збільшення інвестицій тощо) [1].

Також на спеціальній сторінці НАЗК «Війна і Санкції» (<https://sanctions.nazk.gov.ua/boycott/>) зазначено, що визнання міжнародним спонсором війни не має юридичних наслідків, а призначено тільки для репутаційної оцінки [1]. Тому згадане рішення АМКУ викликало широкий резонанс серед представників замовників; бізнесу, який вже бере участь або потенційно може взяти участь у процедурах публічних закупівель в подальшому; експертів, що також досить активно висвітлювалось в ЗМІ [2;3;4] щодо відмови замовника здійснювати закупівлю товарів, виробником, яких є компанія віднесена НАЗК до міжнародних спонсорів війни.

Так, наприкінці липня 2023 року Золочівська сільська рада Бориспільського району Київської області (далі – Замовник) вперше передбачила у відповідній тендерній документації з закупівлі «Система відеоспостереження з монтажем та установкою, в рамках заходів з забезпечення громадського порядку та безпеки Золочівської громади» (Код за ДК 021:2015: 32320000-2 Телевізійне й аудіовізуальне обладнання) (далі – Закупівля) [5] заборону поставку товарів, вироблених міжнародним спонсором війни. В Додатку 2 «Інформація про необхідні технічні, якісні та кількісні характеристики предмета закупівлі та технічна специфікація до предмета закупівлі» до тендерної документації в технічних вимогах було відзначено, що Замовник звертає увагу учасників закупівель на перелік міжнародних спонсорів війни, визначених НАЗК та вимагає утриматись від надання пропозицій від виробників, зазначених в переліку.

В тендерній документації з Закупівлі встановлено, що «учасники процедури закупівлі при поданні тендерної пропозиції повинні враховувати норми: Постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації» від 03.03.2022 № 187; Постанови Кабінету Міністрів України «Про застосування заборони ввезення товарів з Російської Федерації» від 09.04.2022 № 426; Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від

15.04.2014 № 1207-VII; Реєстру міжнародних спонсорів війни визначеними Національною агенцією з питань запобігання корупції, з яким можна ознайомитись за посиланням <https://sanctions.nazk.gov.ua/boycott/>. У випадку неврахування учасником під час подання тендерної пропозиції, зокрема наявної невідповідності учасника чи товару, зазначеним нормативно-правовим актам, тендерна пропозиція такого учасника вважатиметься такою, що не відповідає вимогам, встановленим в тендерній документації відповідно до абзацу першого частини третьої статті 22 Закону, а його тендерна пропозиція підлягатиме відхиленню на підставі абзацу 5 підпункту 2 пункту 44 Особливостей» (авт. – Особливості здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування (далі – Особливості), затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 року № 1178).

ТОВ «Інженіринг-Аналітика» (далі – Скаржник), як учасник даної Закупівлі оскаржив до АМКУ (орган оскарження у сфері публічних закупівель) дану вимогу. Скаржник – є офіційним партнером компанії Hangzhou Hikvision Technology Co., Ltd. – виробник продукції Hikvision, а останній – віднесений НАЗК до міжнародних спонсорів війни. Скаржник зазначає, що Замовником встановлено обмеження для виробників продукції з посиланням на обставини, які не передбачені чинним законодавством України, а саме – відсутність у переліку міжнародних спонсорів війни, визначених НАЗК. Також він вважає дану вимогу замовника незаконною, оскільки правовий статус НАЗК, повноваження, порядок здійснення діяльності тощо встановлено Законом України «Про запобігання корупції». Повноваження НАЗК закріплені у ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції». Стаття 11 Закону України «Про запобігання корупції» не передбачає повноважень у НАЗК щодо ведення реєстру міжнародних спонсорів війни, віднесення виробників чи володільців торгових марок до міжнародних спонсорів війни, критерії такого віднесення, джерел отримання інформації та її перевірки, на підставі якої виробника або володільця торгових марок може бути віднесено до міжнародних спонсорів війни, порядок видалення виробника або володільця торгових марок з реєстру міжнародних спонсорів війни, правові наслідки внесення до реєстру міжнародних спонсорів війни, тощо.

Такого також не передбачено в цілому у будь-якій статті Закону України «Про запобігання корупції» та у будь-якому іншому нормативно-правовому акті. Додатково Скаржник наголошує, що чинне законодавство на сьогоднішній день не містить жодних обмежень, які б стосувалися виробника продукції Hikvision [5].

Рішенням Комісії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель № 13037-р/пк-пз від 18 серпня 2023 року було відмовлено у задоволенні скарги, тим самим орган оскарження зайняв позицію замовника, вимога щодо неможливості поставки товарів, виробником, який є міжнародним спонсором війни не визнана дискримінаційною чи такою, що обмежує конкуренцію.

В мотивувальній частині даного рішення Орган оскарження посилається на інформацію, розміщену на веб-порталі НАЗК. Так, АМКУ стверджує, що роль НАЗК у санкційній політиці передбачена в Дорожній карті індивідуальних санкцій, яка була розроблена Стенфордською міжнародною робочою групою з російських санкцій. В свою чергу, «відповідно до інформації, оприлюдненої на веб-порталі Президента України, затверджено «Дорожню карту індивідуальних санкцій: Рекомендації щодо санкцій проти Російської Федерації», відповідно до розділу «Механізм» ... НАЗК оприлюднює список осіб, які на основі загальнодоступної інформації відповідають критеріям санкцій, і передає їх урядам, які готові ввести ці санкції. У списку НАЗК має вказати осіб, до яких уже застосовано санкції» [5].

Необхідно відзначити, що «Дорожня карта індивідуальних санкцій: Рекомендації щодо санкцій проти Російської Федерації» [6] не містить будь-яких посилань на роль НАЗК, окрім підготовки і передачі списку осіб, на які потенційно можуть бути накладені санкції інших держав.

Посилання АМКУ на участь НАЗК у санкційній політиці є досить сумнівною. Законом України «Про санкції» від 14 серпня 2014 року від № 1644-VII, яким і було запроваджено окремий інструмент – застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (далі – санкції) напряму не пов'язано з міжнародними спонсорами війни [7]. Так, проектом Закону України «Про засади санкційної політики України» пропонується встановити, що санкційна політика України – це сукупність примусових заходів одностороннього (або колективного) характеру, що спрямовані на захист суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу, від-

січ збройній агресії проти України, гарантування економічної та інформаційної безпеки, протидію тероризму, захист національних інтересів, дотримання іноземними державами міжнародно-правових зобов'язань у сфері прав людини [8]. Оскільки в даному випадку не йде про будь-який примус з боку НАЗК, що НАЗК також прямо визнає, говорячи тільки про репутаційні ризики для міжнародних компаній входження до переліку міжнародних спонсорів війни.

Вітчизняні дослідники також погоджуються, що частиною санкційної політики є тільки відповідні санкції, що і прямо передбачені Законом України «Про санкції» [9, с. 9, 13, 22; 10].

Оцінюючі вимоги щодо надання окремих документів, що вимагається замовником у тендерній документації, АМКУ в останні роки займає досить непослідовну позицію. Так, наприклад щодо надання у складі тендерної пропозиції копії сертифікату ISO (згідно до діючого законодавства дана сертифікація є не обов'язковою). В окремих рішеннях Комісії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель вказується, що замовник правомірно може його вимагати, в інших зазначається, що дана вимога порушує права учасників процедур закупівель та АМКУ зобов'язує внести відповідні зміни до тендерної документації [11]. Діаметрально протилежні позиції органу оскарження заважає сформулювати усталену практику, як у замовників, так і представників учасників закупівель.

Відповідно до частини 4 статті 22 Закону України «Про публічні закупівлі» тендерна документація не повинна містити вимог, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації учасників. Можна стверджувати, про часткове обмеження реалізації принципу здійснення публічних закупівель «об'єктивне та неупереджене визначення переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі» (ст. 5 Закону України «Про публічні закупівлі») в діях даного Замовника. Досить умовно можна казати про неупереджене ставлення представників замовника до учасника процедури закупівлі, що пропонує товари компанії, яка продовжує розбудовувати бізнес на території росії та постачає обладнання подвійного призначення, яке може використовуватися у військових цілях (наприклад, на території російської федерації у вільному доступі продаються дрони, тепловізори, камери спостереження Hikvision, які можуть бути використані на безпілотні літальні апарати (БПЛА), протидронні рушніці та інше). Вже не кажучи про сплату значних податкових зобов'язань

до федерального чи місцевого бюджетів росії. Так, наприклад, виторг офіційного представництва Hikvision у російській федерації з початком повномасштабної війни у 2022 році зріс на 42%. Чистий прибуток збільшився на 1526%. Штат компанії був розширений вдвічі [12].

Необхідно відзначити, що НАЗК досить позитивно оцінило відповідне рішення органу оскарження. Аргументуючи відповідну позицію керівник НАЗК підкреслив, що «продукція доброчесного бізнесу, який не співпрацює з державою-агресоркою, має бути у пріоритеті в державних закупівлях. Держава не може дозволити собі здійснювати закупівлі товарів компаній, які сплачують значні податки до бюджету рф. Це посилює її спроможність продовжувати військову агресію. Рішення АМКУ допоможе замовникам, які здійснюють закупівлі через систему Prozorro, долучитися до бойкоту «спонсорів війни» [13]. Також НАЗК додатково звернулось до інших замовників, зокрема, державних підприємства, органів державної влади та місцевого самоврядування, робити більш свідомий вибір та відмовитись від подальшої закупівлі товарів компаній, які фінансують війну проти України, сплачуючи значні податки до бюджету рф [13].

Правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад визначає Закон України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 року № 922-VIII [14]. А вже Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану» 16 серпня 2022 року № 2526-IX було доповнено пунктом 3⁷ розділ X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про публічні закупівлі», що на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених цим Законом, визначаються Кабінетом Міністрів України із забезпеченням захищеності таких замовників від воєнних загроз [15] (авт. – ініціатива особливого законодавчого регулювання публічних закупівель в воєнний час на рівні акту Уряду України належить науковцям Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України).

Особливості передбачають, що тендерна документація повинна містити, крім іншого, і підстави для відмови в участі у відкритих торгах, які передбачені даними Особливостями. Так, пунктом 47 Особливостей встановлено, що Замовник зобов'язаний відхилити тендерну пропозицію учасника процедури закупівлі в разі, коли: є незаперечні докази змови; учасник чи його посадова особа вчинили корупційні правопорушення; до учасника процедури закупівлі, його посадову особу чи бенефіціарного власника застосовані санкції у вигляді заборони на здійснення нею публічних закупівель товарів, робіт і послуг згідно із Законом України «Про санкції» та з інших причин [16]. Дане положення не містить згадки про міжнародних спонсорів війни.

НАЗК у своєму листі № 08-06/17460-23 від 04 серпня 2023 року підкреслює, що включення міжнародних компаній до розділу «Міжнародні спонсори війни» є іміджевим інструментом, що призводить до посилення на них тиску в інформаційному просторі та переоцінки їх діяльності суспільством та бізнесовим співтовариством. Зазначений інструментарій незважаючи на те, що не являє собою прямих правових заборон, є дієвим засобом щодо бойкоту продукції відповідних компаній в країнах із розвиненим громадянським суспільством [17]. В свою чергу, хоч і здебільшого цей механізм запроваджувався для зовнішньої аудиторії, наразі він може активно бути використаним і в самій Україні, зокрема, і під час здійснення процедур публічних закупівель.

Міністерство економіки України (далі – Мінекономіки), як уповноважений орган у сфері публічних закупівель, у своєму роз'ясненні вказує, що згідно з пунктом 28 Особливостей тендерна документація формується замовником відповідно до вимог статті 22 Закону України «Про публічні закупівлі» з урахуванням цих особливостей. Згідно до вказаної статті у тендерній документації зазначається інструкція з підготовки тендерних пропозицій. Водночас замовник у тендерній документації устанавлює спосіб підтвердження відповідності учасників вимогам згідно із законодавством. Мінекономіки також допускає, що тендерна документація може містити іншу інформацію, вимоги щодо наявності якої передбачені законодавством та яку замовник вважає за необхідне включити до тендерної документації. Таким чином, замовник самостійно у тендерній документації устанавлює вимоги з дотриманням вимог законодавства в цілому. До компетенції Мінекономіки не належить визначення правомір-

ності дій суб'єктів сфери публічних закупівель в конкретних випадках [18].

Будь-який дохід компаній, віднесених до категорії «міжнародних спонсорів війни», за рахунок публічних коштів (коштів державного, місцевого бюджетів та інших коштів, опосередковано, пов'язаних з державою) є неприпустимим. В умовах збройної агресії росії, держава повинна розробити дієві запобіжники не допуску компаній, проти яких хоч і не застосовані санкційні обмеження, але визнані міжнародними спонсорами війни (компанії продовжують свою господарську діяльність в росії, збільшили свою присутність (тим самим ще більше сплачуючи податки та збори до бюджету держави-агресора) або виробляють та/чи постачають продукцію подвійного призначення) чи їх продукції до вітчизняного ринку публічних закупівель. Принципи публічних закупівель – є основою системи публічних закупівель, замовники повинні користуватися ними у практичній діяльності, але замовник не може не враховувати національні інтереси.

Також досить дискусійним є роль НАЗК при визначенні міжнародних спонсорів війни. Можливо, більш логічним, що відповідні функції повинні бути покладені на Мінекономіки, як уповноваженого органу у сфері публічних закупівель та знаходиться в більш тіснішій комунікації з нашими дипломатичними представництвами закордоном, Торгово-промисловою палатою України, бізнес-асоціаціями та іншими зацікавленими сторонами. Одночасно, необхідно відзначити знакову роль і значні зусилля НАЗК у створенні такого інструментарію, як перелік міжнародних спонсорів війни, що зумовлює подальший суспільний тиск на ці компанії.

Мінекономіки, як уповноважений орган у сфері публічних закупівель повинен більш дієво випростовувати надані йому повноваження Законом України «Про публічні закупівлі», наприклад, щодо надання безоплатних консультацій рекомендаційного характеру з питань публічних закупівель, а також публічна позиція Мінекономіки, що замовник вправі самостійно ухвалювати рішення, в залежності від специфіки предмету закупівлі тощо, про закріплення в тендерній документації положень про неможливість постачання товарів, вироблених міжнародним спонсором війни або участі у тендерних процедурах офіційних представників компаній, які віднесені до міжнародних спонсорів війни.

Висновки. В ході дослідження було розглянуто вплив віднесення окремих компаній до категорії

«міжнародні спонсори війни» на здійснення процедур публічних закупівель.

Наразі визнання компанії міжнародним спонсором війни не є частиною санаційної політики. Практику віднесення до «міжнародних спонсорів війни» можна розглядати додатковим інструментом «м'якого покарання» за діяльність, а іноді бездіяльність міжнародної компанії, що дозволяє посилити вже діючу санкційну політику.

Доведено недоцільність, особливо в умовах продовження військової агресії росії проти України, закупівлі товарів, виробником чи володільцем торгової марки є міжнародні компанії визнанні міжнародними спонсорами війни, як і їх пряма чи опосередкована участь (через представників тощо) у закупівельному процесу за рахунок публічних коштів.

Українське законодавство не містить будь-яких обмежень щодо закупівлі продукції виробленої міжнародним спонсором війни. Доцільно

законодавчо унормувати дане питання, через розширення підстав для відхилення тендерної пропозиції учасника процедури закупівлі, передбачених пунктом 47 Особливостей.

Враховуючі російсько-українську війну та наслідки російського повномасштабного вторгнення, необхідно визнати за замовниками право самостійно встановлювати додаткові вимоги, які можуть захистити національні інтереси та не спровокувати обмеження конкуренції (якщо відповідні правовідносини повноцінно не врегульовані на законодавчому рівні).

Подальша дослідження можуть спрямовані на вивчення впливу віднесення окремих компаній до переліку міжнародних спонсорів війни на національний бізнес та розглянути можливість прямої або опосередкованої взаємодії (ділових зв'язків) відповідального бізнес з такими міжнародними компаніями.

Список літератури:

1. Війна & санкції. Поширені питання. URL: <https://sanctions.nazk.gov.ua/faq/>
2. АМКУ дозволив українським компаніям відмовлятися від товарів міжнародних спонсорів війни. URL: <https://thepage.ua/ua/news/amku-dozvoliv-vidmovlyatis-vid-tovariv-mizhnarodnih-sponsoriv-vijni>
3. АМКУ вперше дозволив відмовлятися від закупівлі продукції «міжнародних спонсорів війни». URL: <https://hi.dn.ua/novosti/novosti-ukrainy/amku-vpershe-dozvoliv-vidmovlyatisya-vid-zakupivli-produktsiji-mizhnarodnikh-sponsoriv-vijni>
4. АМКУ дозволив відмовлятися від закупівлі продукції «міжнародних спонсорів війни». URL: <https://finclub.net/ua/news/amku-dozvoliv-vidmovlyatisya-vid-zakupivli-produktsii-mizhnarodnykh-sponsoriv-viiny.html>
5. Система відеоспостереження з монтажем та установкою, в рамках заходів з забезпечення громадського порядку та безпеки Золочівської громади (Код за ДК 021:2015: 32320000-2 Телевізійне й аудіовізуальне обладнання). URL: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2023-07-29-000481-a>
6. Документ Робочої групи №3: Додаток А. Дорожня карта індивідуальних санкцій: Рекомендації щодо санкцій проти Російської Федерації. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/14/45/812b97f8c92c6ffdf37b809fd9b828d4_1654499082.pdf
7. Про санкції: Закон України від 14.08.2014 від № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text>
8. Проект Закону про засади санкційної політики України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71291
9. Економічні інструменти протидії гібридній агресії: аналіт. доп. / за ред. А.Ю. Сменковського. Київ: НІСД, 2020. 69 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-09/dopovid-economiczni-instrumenty-protydii-gibrydny-agresii-1.pdf>
10. Бугайчук К.Л. Нормативно-правові аспекти вдосконалення санкційної політики України. Право і безпека. 2022. № 1 (84). С. 29–38. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.1.03>.
11. Сертифікація ISO: практика органу оскарження. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/sertifikaciya-iso-praktika-organu-oskarzhennya>
12. Hikvision. URL: <https://sanctions.nazk.gov.ua/en/boycott/31/>
13. Державні закупівлі без спонсорів війни: НАЗК вітає рішення АМКУ: URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/derzhavni-zakupivli-bez-sponsoriv-vijny-nazk-vitaye-rishennya-amku/>
14. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
15. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану: Закон України 16.08.2022 р. № 2526-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2526-20#n7>

16. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 р. № 1178. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text>

17. Лист НАЗК про внесення змін до законодавства та співпрацю з компаніями рф. URL: <https://radnuk.com.ua/pravova-baza/lyst-nazk-pro-vnesennia-zmin-do-zakonodavstva-ta-spiivpratsiu-z-kompaniiamy-rf/>

18. Запит від Книш Миколи Вікторовича. URL: <https://www.me.gov.ua/InfoRez/Details?id=35b4fad0-ce20-452f-ade5-a02f5f7b6b1a&lang=uk-UA>

Soshnykov A.O. INTERNATIONAL SPONSORS OF WARS AND PUBLIC PROCUREMENT: FROM A SPECIFIC CASE TO SYSTEMIC SOLUTIONS

The article is devoted to the study of the influence of classifying certain companies as “international sponsors of war” on the implementation of public procurement procedures.

It examines the attitudes of the National Anti-Corruption Agency, the Ministry of Economy of Ukraine, and the Antimonopoly Committee of Ukraine regarding the possibility of procuring goods produced by international war sponsors using public funds.

The article analyzes the decision of the Antimonopoly Committee of Ukraine regarding the consideration of complaints about violations of public procurement legislation, specifically Decision No. 13037-p/нк-нз dated August 18, 2023.

It is argued that companies recognized as international sponsors of war should not be allowed to receive income from public funds. In the context of Russia’s armed aggression, the state should develop effective measures to prevent companies, even if they are not subject to sanctions, but are recognized as international sponsors of war, from benefiting from public funds.

Recognizing a company as an international sponsor of war should not be considered part of a sanctions policy. The practice of categorizing them as “international sponsors of war” can be seen as an additional tool of “soft punishment” for their activities or sometimes inaction, which can strengthen existing sanction policies.

Ukrainian legislation does not contain any restrictions on the procurement of products manufactured by international war sponsors. It is advisable to legislatively regulate this issue by expanding the grounds for rejecting a tender proposal from a procurement procedure participant.

The principles of public procurement are the foundation of the public procurement system, and contracting authorities should apply them in their practical activities. However, a contracting authority cannot ignore national interests. Given the Russia-Ukraine war and the consequences of Russia’s full-scale invasion, it is necessary to recognize the right of contracting authorities to independently establish additional requirements that can protect national interests and not provoke competition restrictions (if the relevant legal relations are not fully regulated at the legislative level).

Key words: *procurement, supply chains, general business, international war sponsors, public procurement, sanctions policy, social justice, regulatory powers, public interests, private interests.*